

Omkring signor Castrucci.

Af Claus Johansen

Italienerne kommer

Vores hovedperson er en af mange. De var rejsende i musik. De kunne synge, komponere, improvisere og akkompagnere. De havde lært teori og de var store virtuoser, men de kunne ikke tjene penge nok hjemme i Italien. Så drog de nordpå. Med sig bragte de den moderne musik og den glødende italienske spillestil, som var vildt populær i Nordeuropa. En del af dem prøvede lykken i London - byen med de frie markeds kræfter. Vores hovedperson hedder Pietro Castrucci. Han og broderen Prospero rejste fra Rom, hvor de havde studeret violin hos den uovertrufne mester Corelli, og de ankom til England i 1715. De første seks år arbejdede de som musikere og tjenestefolk hos jarlen af Burlington. Resten af livet ernærede de sig med skiftende held som freelancemusikere i London og Dublin.

Det barbariske England

Kulturchokket må have været voldsomt indenfor adskillige områder. De kom fra et land, hvor de gejstlige og adelen sponsorerede kunstnerne. De havnede i et risikovilligt kulturliv, som var styret af markeds kræfter. Det engelske sprog, det engelske temperament og vejret må have virket fremmed – for ikke at tale om maden! Engelsk 1700tals-mad er langt fra kaloriefattig. Lykken består i at spise kød, jo federe des bedre. Fisk serveres, men kun som variation. Themsen er så forurennet, at man må importere østers langvejs fra. Rodfrugter er populære, andre grøntsager tager man ikke alvorligt. Postejer og budding er sagen, og derefter kager samt desserter af enhver slags. I løbet af Pietro Castruccis levetid bliver Londons sukkerimport femten-doblet. Franske og italienske indvandrere tager sig til hovedet. Englænderne tager sig til maven. Dagens hovedmåltid begynder om eftermiddagen før teatertid. Senere er der vel plads til en bid natmad, hvis man da ikke er musiker, og skal hjem for at komponere. De lavtlønnede arbejder nemlig altid. Sådan er betingelserne. Moden kan skifte, og en dag bliver selv en italiensk violinist sendt ud i mørket. Pension? Socialhjælp? Sygeforsikring? Glem det. En kunstner skal da forsørge sig selv. London er mulighedernes by.

Næsten fast arbejde.

Castrucci arbejder i Handels operaorkester fra 1720 som koncertmester, hvilket i praksis vil sige solospiller og anfører. Her møder han byens bedste musikere. Ofte kom omrejsende instrumentalister og ”sad ind” i kortere perioder, og de blev naturligvis forsynet med virtuose soloer. Adskillige af Handels operaer har svære violinpartier til Castrucci og hans bror. Enkelte soloer er designet specielt til deres eksklusive instrument Violetta Marina (en slags viola d’amore). De to medvirkede sikkert også som solister i de små koncerter, man afholdt i mellemakterne. Fra 1729 indgår Handel selv i teatrets ledelsesgruppe. Hans opgave er at komponere ny musik i den italienske stil samt at holde styr på et freelance-orkester, hvis medlemmer kommer fra mange europæiske lande. Han skal indstudere og lede forestillingerne, og helst præsentere et fornuftigt overskud. Castrucci er en af hans faste medhjælpere. Opgaven er nærmest uløselig, men en byge af nye operaer bliver komponeret og opført, og mange af dem regnes for mesterværker i dag. De er skrevet under pres i en umenneskelig konkurrence-situation.

Halløj i operaen.

En aften i et barokteater ville nok ryste moderne mennesker. Castrucci-brødrene kunne sandsynligvis fortælle historier om kortspil i logerne i Milano, galante eventyr blandt publikum i Venedig og servering af mad og drikke på teatret i Rom – under forestillingen. De må have været vant til slagsmål, fjollede tilråb og larmende intriger iværksat af krukkede primadonnaer af flere køn. Men det var ikke blot anarki, for i den italienske barokopera kunne man møde blændende musikere, dekorationer af landets førende billedkunstnere samt levende dyr på scenen. Italienerne var eksperter i mageløse scenskift og pragtfulde kostumer. Dertil kom sangerne: Verdensvirtuoser med en enorm uddannelse bag sig. Det var dem, som trak succeserne hjem. Helt så vildt gik det jo ikke til på Kings Theatre, men for englænderne var det næsten som at være dernede i det skønne og kogende Italien. Forestillingen begyndte efter aftensmaden omkring klokken 18, og lydniveauet var pænt højt på tilskuerpladserne. Få var ædru, når de ankom. Det kunne være 800 tilskuere, men det var kun et mindretal, som mødte op til forestillingens begyndelse. Man kom og gik

undervejs, nogle kom måske endda tilbage igen efter en tur i byen. Som i dag var der mange slags ydelser til salg i nærheden af et operahus.

Mulighedernes by?

I 1700tallet er livet hårdt for alle, men for de laveste klasser er det meningsløst brutalt. Har man penge, kan man nyde London, der fungerer som et kulturelt barometer for resten af Europa. Og er man kunstner, er der gode penge, bare man husker, at moden er lunefuld og at der ingen hjælp er at hente for en taber. 1728 åbner John Rich sit lille Lincoln Inns Theatre for en usnobbet opera med engelsk tekst og lettilgængelig musik. Forestillingen hedder Beggars Opera. Den går 62 aftener i træk og tiltrækker et nyt publikum fra middelklassen. Det er ikke bare en fiks røverhistorie, men også en parodi på lidt af hvert – herunder Handels italienske operaer. Så åbner de et teater på Covent Garden, hvor man i årene fremover kan se farcer af Fielding indtil censuren forbyder dem af politiske grunde. På Teatre Royal i Drury Lane genopfører man Shakespeares dramaer med den geniale skuespiller Garrick og dejlig moderne musik af Thomas Arne. Er det mærkeligt, at Handels operaselskab vandrer på fallittens rand? Der må strammes op på personalefronten: I 1736 mister Pietro Castrucci sin lederstilling i orkestret. Handel har fundet en yngre, dygtig violinspiller, men den tidligere koncertmester fortsætter i orkestret til 1739, og så sent som 1750 optræder han stadig som solist. Hvis man ikke kunne bruges som solospiller på teatret, var der jo andre steder. De lå overalt i byen. Man kaldte dem tavernaer, men vi ville nok kalde dem værtshuse.

Et frodigt kulturliv?

Der bliver drukket i 1700tallets London. Vandet i byen er direkte farligt, så de rige drikker vin fra Portugal og Tyskland. Resten drikker øl, det gælder mænd, kvinder og børn i alle socialgrupper. Byens borgere er mere eller mindre fulde fra morgen til aften. Efter krige og importforbud er cognac gået af mode, men adskillige tusinder er i den senere tid blevet afhængige af en moderne drik, som hedder gin. I den centrale by finder man i 1736 mere end 200 kroer, 250 tavernaer, 6.000 ølhuse samt 8.500 gin-udsalg. Hvert fjerde hus i St. Giles er et værtshus. Mange af de offentlige koncerter finder sted på værtshusene, og i Castle Tavern kan man tegne

abonnement på hele koncertserier. I Hickford Rooms optræder udenlandske virtuoser og omrejsende operastjerner. Castrucci er sikkert en af dem. Koncerterne finder sted i vintermånederne, da det betalingsdygtige publikum tilbringer sommeren på deres landsteder; og man spiller kun de aftner, operaen er lukket. Så kan man hyre stjernemusikere fra teatret "the best Hands in the Kingdom".

Den oprørte musiker

I 1741 udgav den geniale maler og tegner William Hogarth et stik med titlen "Den oprørte musiker". En nydelig ældre herre med paryk forsøger desperat at få ro til at øve sig på sin violin, men bliver voldsomt forstyrret af Londons lyde. Billedet er ved at eksplodere af lydkilder: En papegøje fløjter, en mor synger "The Ladies Fall" for sin vrælende baby, en stabel mursten er væltet sandsynligvis under voldsom støj, en lille pige leger med en skralde, mens hun iagttager, hvorledes en dreng tisser op af violinistens hus. Den dreng har bundet noget larmende til sine ben, og han vil støje videre, når han har tisset af. Læg dertil en dreng med en tromme, en lurvet obo-spillende musikanter, som ikke giver den for lidt, en skærslipper, en mand med et horn, en råbende skorstensfejer på taget i selskab med to fjendtlige hankatte. Der hænger en fane på kirketårnet, vi kan fornemme, at der også er en fest i gang, hvilket betyder udvidet klokkeringning. Den fornemme violinist må være tæt på et sammenbrud, og Hogarth sætter det afgørende stød ind: Nogen har sat en plakat op på hans husmur. Det er en reklame for Tiggeroperaen! Konkurrenternes musik! Det eneste nogenlunde normale menneske er en smuk ung mælke-sælgerske fra landet, der som den eneste ser ud af billedet. Hun løfter op i kjolen og undgår derfor gadens snavs. Hogarths stik er en illustration af stress, en beskrivelse af den moderne storbys rædsler og et tidsbillede fra 1700-tallets London. Det som gør det interessant er, at violinisten ifølge traditionen skulle ligne Pietro Castrucci. Forskerne er langt fra enige på det punkt, men her har vi muligvis et (karikeret) portræt af vores hovedperson.

Professionel amatør musik

Pietro Castrucci var en betydelig musiker og sandsynligvis en fremragende komponist. Men da vi ikke ved meget om ham, må vi støtte os til få og kolde kendsgerninger: Hans første samling af violinsonater udkom i 1717,

og blev genudgivet i 1725. I 1734 kom endnu en samling. De tolv Concerti Grossi kom til i 1736 og dertil kan der sandsynligvis lægges masser af utrykte værker. Det er ufatteligt, at italienerne i London ved siden af deres koncertvirksomhed fik tid til at undervise, komponere og udgive noder, men der udkom faktisk meget musik af dem. Noder var dyre, men der var tilsyneladende kunder nok. Ikke mestre alle sammen, og de spillede ofte andre instrumenter end virtuoserne, men de var entusiaster, som krævede strømme af moderne musik i den italienske stil. Det måtte de komponerende musikere respektere. Castrucci og hans kollegaer havde skufferne fulde af egnede værker, der dog lige skulle ændres en smule af hensyn til kunderne. En obo-sonate blev måske nænsomt arrangeret for tværfløjte og en violinsonate blev ændret, så også blokfløjtespillere kunne få glæde af den. Sådan gik det flere af Castruccis værker, og det var helt normalt. Nogle af resultaterne kan høres på denne CD.